

FIKRY EL AZZOUZI

SALAM

Personages:

Abraham

Sarah

Hagar

Ismail

Isaac

Schaap

## proloog

abraham

Ik heb dorst, verschrikkelijke dorst.

Water is zo kostbaar geworden.

Mijn hoofd speelt weer een spelletje met mij.

God, je zal dit wel weer grappig vinden.

Je vindt ons hebberig en daarom laat je ons dorstig achter.

Ik vind dit niet grappig. God, ik heb je nooit grappig gevonden.

Zelfs niet die dag in de bar.

Ik weet dat alles met voorbedachte rade is. Alles staat neergeschreven. Toch?

Jij hebt een zieke vorm van humor, God.

De ruzie tussen mijn twee zonen blijft eeuwig duren.

Twee verhalen, twee waarheden, twee broers die elkaar tot op de dag des oordeels zullen bevechten. Een ziel in twee lichamen.

Een eeuwige dorst naar conflict.

God, begint je dat niet te vervelen?

Maak er gewoon een einde aan, ik wacht al zo lang op de dag des oordeels maar die komt er maar niet.

Ik heb dorst, verschrikkelijke dorst.

We moeten ons nu wassen met zand.

Onze voorouders wasten zich met zand  
en nu moeten wij ons net als zij met droge korrels wassen.

Ik had het kunnen weten toen we gevaarlijke clowns de wereld lieten vernietigen in jouw naam.

Vond je dat grappig, God?

Wat als mensen op een schreeuwerige, slappe penis konden stemmen. Zouden ze dat doen of niet? Natuurlijk doen ze dat.

De wereld raakte in de war. Whole world, in the war.

Daarna viel alles uit elkaar.

Het water raakte eerst vervuild en toen op.

En als je dorst hebt, dan vergeet je alles.

Je wil alleen water.

Dorst maakt een mens gek, radeloos, agressief.

Ik denk dat een mens maar drie dagen zonder water kan.

Maar jij weet beter, God.

Europa bestaat niet meer. Ons huis is overspoeld door tsunami's van zout water.

Zout water, bah. Bestaat er iets smeriger dan zout water?

Maar misschien zit daar een geniaal idee achter, God en mis ik gewoon dat inzicht.

Of deel ik je gevoel voor humor niet.

Afrika is een grote woestijn geworden en alle Afrikanen zijn gevlucht naar een Europa dat niet meer bestaat. De inwoners van het oude continent schoten op alles wat bewoog.

In ruil daarvoor bliezen de gelovigen zich op.

Hen op. Ons op. De angst is zo diep in het bloed gekropen dat iedereen op overlevingsinstinct rondloopt.

God, spreek je uit.

God, als je Ismail ziet kun je hem de groeten doen?

En vergeet Isaac ook niet.

Ach, jij bent God.

Vergeten doe je niet.

# 1

*Een bar in de woestijn. Abraham en Schaap zitten aan de toog. De rest van de familie zit verspreid door de bar.*

barvrouw Zei je iets?

abraham Waarom is het hier zo heet?

De lucht is zo droog, de hitte stijgt naar mijn hoofd. Ik word een beetje draaierig.

barvrouw Neem anders wat bierviltjes, koel jezelf een beetje af. Morgen wordt het vast beter. Morgen zal het minder warm worden.

abraham Morgen, wat heb ik nu aan morgen. Vandaag smelt ik, niet morgen. Morgen is het te laat. Morgen heeft het geen zin meer. Morgen heeft het leven geen zin meer. Wie zegt dat ik morgen nog leef?

Ik begrijp haar niet. Ze stelt de hele tijd dingen uit. De hele dag droomt ze weg achter de bar en gaat ze zo op in haar fantasiewereld dat ze mij vergeet. Dat ze ons vergeet. Dat ze de hele wereld vergeet. Ze denkt dat het in de wereld allemaal wel goed zal komen. Maar als ze zich niet

concentreert op haar taken. Ja, zij heeft ook taken. Zelfs zij moet haar taken vervullen. Als ze dat niet doet...

wel... fucking hell.

Ach, deze wereld is toch al naar de klote.

En zie je mij al wapperen met bierviltjes? Ik met een waaiertje in mijn hand?

Ik ben toch geen Spaanse...

Abraham, hou je in. Probeer je vandaag in te houden.

barvrouw Arme jongen, ben je weer somber in jezelf aan het mompelen. Je lijkt echt uitgedroogd. Wat moet je drinken? Iets sterks?

abraham Ik hoef niets. Ik proef al de hele dag zo'n vieze smaak van zand, olijven en de dood in mijn mond en drinken lukt ook niet meer. Bij de eerste slok stijgt er meteen zo'n warme gloed naar mijn hoofd, krijg ik een stekelige hoofdpijn en voel ik hoe mijn bloed stroperiger wordt en er minder zuurstof in mijn hersenen komt. Ik hap naar adem, het wordt licht in mijn hoofd, ik begin te raaskallen.

Ik begin een praatje en doe zelfs aardig tegen de klanten.

Allemaal door drank en die ellendige warmte.

Of ik ben oud aan het worden?



Het ergste is dat ik de volgende dag alles ben vergeten,  
overal pijn voel en het lijkt alsof er een enorme, roestige  
spijker in mijn hoofd zit.

De hele dag door heb ik het gevoel dat iemand de spijker  
wil uittrekken met een gigantische klauwhamer. De  
aartsvader, hitte en drinken, dat is geen perfect huwelijk  
meer. Dus nee,  
ik hoef niets, maar toch bedankt.

Met een vingerknip kan ze voor koelte zorgen, maar ze doet  
het niet. Ze droomt steeds opnieuw weg en haalt daarmee het  
bloed vanonder mijn nagels vandaan. Of ze houdt ervan om  
het bloed vanonder onze nagels te halen. In dat geval worden  
we met zijn allen gekweld door de grootste pestkop op deze  
aarde.

barvrouw Ben je soms aan het twijfelen, lieve Abraham.

abraham Ik, twijfelen. Nooit!

barvrouw En jij? Wil jij niets drinken?

schaap Nee dank u, mevrouw. Als meneer niet drinkt, dan  
drinkt zijn dienaar ook niet. Ik kan toch moeilijk mezelf  
voor zijn neus afkoelen met een overheerlijk, verfrissend,  
dorstlessend drankje. Een drankje dat mij door zijn koelte

een warm gevoel geeft en mij zo gelukkig maakt. Nee, dat zou ik niet kunnen. Dat zou ik niet mogen.

Hij heeft dorst, ik heb dorst.

Hij voelt pijn, ik voel pijn.

Hij is ziek, ik ben ziek.

Je zou het niet zeggen, maar ik hecht veel belang aan goede manieren. Wat niet wil zeggen dat ik onderdanig ben. Of misschien heb ik wel enig gevoel voor onderdanigheid.

Ik cijfer me graag weg voor God en Abraham zijn profeet.

Al de rest kan mij gestolen worden. Zonder hen geen betekenis. Zonder hen geen leven.

## 2

hagar Zie hem daar staan, arme man, het lachen is hem al lang vergaan. En dat schaap helpt ook niet echt, qua humor. Ik kan me het zelfs niet meer herinneren wanneer ik hem voor het laatst zag lachen.

sarah De eerste keer dat hij mij liet lachen, begon mijn hart sneller te slaan voor hem. Dat was in een ver verleden. Was er bij jou een vonk?

hagar Niet echt, maar er werd veel over hem gepraat en dat vond ik wel aantrekkelijk, denk ik.

sarah Toen ik hem voor de eerste keer zag, vroeg hij of ik het niet erg vond om zijn vrouw te worden. Ik kon moeilijk weigeren. Ik werd al voor mijn geboorte aan hem beloofd. Ik ben altijd mijn rol blijven spelen.

hagar Toen ik hem voor de eerste keer zag, vond hij dat ik stonk en wilde hij samen een bad nemen. Ik kon moeilijk weigeren. Al voor mijn geboorte was ik zijn slavin. Ik ben altijd mijn rol blijven spelen.

sarah Ik had je aangewezen. Ik zei dat hij jou moest neuken tot je vol met baby's zat.

hagar Waarom koos je mij?

sarah Je wandelde toevallig voorbij. Je was gewoon... een toevallige passant.

hagar Niets is toeval in dit leven. Alles heeft zijn reden. Die dag werd ik een vrouw, ik bloedde voor de eerste keer.

sarah Een van zijn grootste kwaliteiten is anderen een schuldgevoel geven. Hij liet me voelen dat ik een waardeloze vrouw was. Ik kon geen kinderen krijgen. Hij moest een erfgenaam krijgen, anders zou hij nooit in de geschiedenisboeken verschijnen. En ik kon hem die niet geven. En op dat moment wandelde jij net voorbij.

hagar Misschien moet samenleven met een aartsvader moeilijk zijn.

sarah Misschien moet een aartsvader wel moeilijk zijn.

hagar Hoe bedoel je?

sarah Misschien test God ons? Wil God ons laten lijden door ons samen te laten leven met een aartsvader met altijd zijn oog op zijn missie.

hagar Met zijn oog op de heilige boeken waar hij in wenst te komen staan.

sarah Een aartsvader heeft alleen interesse in zichzelf, is snel beledigd en eist dat je alleen met hem rekening houdt. Het is een ontevreden kind dat alle energie uit je lichaam zuigt.

hagar Bij een aartsvader leer je om zijn dagelijkse dosis aandacht niet te vergeten.

sarah Je toont dat je altijd iets minder weet, iets minder intelligent overkomt en hem zijn dagelijkse dosis complimenten geeft: “Hoe weet jij dat? Jij bent toch zo slim? Dat zou ik nooit kunnen, maar voor jou is dat...”

hagar Trapt hij daar nog steeds in?

sarah Een compliment over zijn intelligentie of zijn rechtvaardigheidsgevoel doet alles vergeten. Bij een compliment voelt hij zich een echte man.

hagar Ik had meteen door dat jij je iets dommer voordeed bij hem.

sarah Dat is de rol die ik moet spelen in dit huwelijk. Een rol die ik eigenlijk niet wil spelen. Want misschien ben ik wel niet zo'n goede vrouw? Ik wil een echtgenote zijn, maar niet de hele tijd. Ik wil een moeder zijn, maar niet de hele tijd. Ik wil een man, maar niet de hele tijd. Daarom

vind ik het niet zo erg dat hij hier de hele dag op zijn kruk hangt en mij met rust laat.

hagar Waarom denk je dat ik de woestijn niet zo erg vond?

sarah Ik had toen met je mee moeten gaan. Wat avontuur kan geen kwaad.

hagar Je kan nog altijd met me mee gaan.

Laat Abraham maar met het schaap achter.

Hij zal het toch niet opmerken. In ieder geval de eerste dagen niet.

sarah Maar daarna zal hij panikeren, huilen, schreeuwen.

Zich afvragen hoe hij een ei moet breken.

hagar Ach, dat kan het schaap voor hem doen.

### 3

schaap Kijk hoe ze naar de aartsvader staren en over hem roddelen. Hij weigert om met hen te praten, want ze hebben geen respect voor hem.

Een aartsvader behandel je met respect.

Als hij koffie vraagt, haal je koffie.

Als hij daarna suiker vraagt, haal je suiker.

Als hij melk wil, haal je melk.

Maar daarna moet je ook in de koffie roeren. Hoe kan koffie smaken als je niet eerst in de koffie roert. En je vraagt nooit, maar dan ook nooit, aan de aartsvader om te stofzuigen. Ze moeten op hun knieën vallen en smeken om vergiffenis. Alleen op die manier bestaat er een kleine kans dat Abraham hen een vergiffenisvol drankje zal schenken.

Maar ik vrees ervoor, ik vrees ervoor.

abraham Ach... overdrijf niet zo. Ik ben niet boos. Ze laten me gewoon koud.

schaap Toch vrees ik het kwaad, ik vrees het verraad. Ik voel dat ze je in de steek zullen laten.

ismail Kruipt de angst weer in je kleren, ouwe vriend van mij? Je hoeft niets te vrezen, ik ben toch geen kind meer?

Ma'a salam y'aba. (dag pa)

abraham Ahalan y'ibni. (dag zoon)

schaap Tuurlijk ben ik bang van je, iedereen was bang van je. Als kind was je al een kleine psychopaat. Ik herinner mij dat je...

ismail Komaan, ben je nog steeds in die kramp gebleven?

Dat noemen ze spelen, ouwe vriend.

Spelen, spelen, spelen. Ben je zelf nooit kind geweest?

schaap Raak mij niet aan! Wil je mijn littekens zien?

ismail Spelen... Vrouwen vinden littekens heel

aantrekkelijk. Ik ben er zeker van dat je nu meer succes hebt dan vroeger.

schaap Moet ik je nu bedanken omdat je mij sexy hebt gemaakt. Dat ben ik al zonder die littekens.

ismail We werkten toch ook aan onze gezondheid, deden aan basketbal, volleybal, voetbal, rugby.

schaap Je gebruikte mijn schapenkop als bal. Als bal, dat is toch niet normaal.

ismail Tja, een kind moet nu eenmaal spelen.



En ga je nu ophouden, je begint op mijn zenuwen te werken.

schaap Nee, ik ga niet ophouden.

Je probeerde mij te vergiftigen. Je sloeg mij met een stok.

Je sloeg mij met een hamer, je sloeg mij met een kip. Een kip! Wie slaat er nu met een kakelende kip? Je gooide met stenen, je scheerde mij kaal. Je probeerde mij te kelen!

ismail Spelen, spelen, spelen. Ik val in herhaling. Wat ik deed was trouwens halal.

Of is het koosjer, vader? Wat is het nu, vader?

abraham Halal, koosjer, wat maakt dat nu uit. Laat dat beest nu met rust. Hij heeft het al moeilijk genoeg.

ismail Oh, dat was ik vergeten.

Het offerschaap heeft ook gevoelens, het schaap heeft zoveel moeten afzien. Wil je soms een knuffel?

abraham Laat hem, godverdomme, met rust!

ismail Oké, je hoeft niet te schreeuwen. Waar is jullie gevoel voor humor gebleven? Zoveel pijn had hij niet, misschien maar enkele seconden. Hij is toch een martelaar?

Ik dacht dat die dansen en sprongen van geluk.

schaap Hoe kun jij dat nu weten? Heb jij al zoiets

meegemaakt? Heb je ooit een vlijmscherp mes op je keel

gevoeld? Heb je ooit je eigen bloed zien vloeien? Ik dacht het niet.

ismail Je weet heel goed dat ik daarvoor niet in aanmerking kwam. Zo belangrijk ben ik nooit geweest. Ik was niet goed genoeg.

abraham En hij begint weer de miskende zoon te spelen.

ismail Dat is de waarheid. Nooit keek je naar mij om, nooit geloofde je in mij.

abraham Nu ben jij onzin aan het uitkramen. Ik geloofde altijd in je. Jij en alleen jij bent mijn lievelingszoon.

Daarom liet ik je ook gaan. Een goede vader laat zijn zoon de vrije natuur in zodra hij weet dat hij er klaar voor is.

ismail Het is van geen belang meer.

abraham Denk je echt dat ik mijn geloof in je ben verloren?

Ik twijfel nooit. De aartsvader twijfelt nooit. Ik geloof.

Geloof is alles wat ik heb. Het is mijn enige kracht.

Zonder geloof ben ik niemand en heb ik niets te betekenen.

schaap Amin. (Amen)

abraham Alleen door het geloof kon ik alles, door het geloof kon ik in het beloofde land aarden. Kon ik offers brengen. Geloof houdt je ook jong. Hij die gelooft bewaart de eeuwige jeugd. Kijk naar je stiefmoeder, naar Sarah....

ismail Ik wil niets over haar horen.

schaap Laat de aartsvader uitspreken!

abraham Hoe oud was ze toen ze je broer baarde?

ismail Isaac.

abraham Haar eeuwige jeugd heeft ze te danken aan haar geloof. Achthonderd jaar, dat zou je echt niet zeggen.

ismail Geloof? Ik geloof dat ze door en door slecht is. Door zwarte magie ben jij al jarenlang bezeten.

abraham Is liefde nu ook al zwarte magie? Daar heb ik nooit aan gedacht.

schaap God, doe ons een plezier en laat dit duivelskind voorgoed zwijgen.

ismail Waarom ben je zo moe, lusteloos en kun je niet meer helder nadenken? Heb jij je dat nooit afgevraagd? Ze heeft je behekst vader.

De serpent probeerde bij ons het boze oog te gebruiken.

Dat is haar niet gelukt omdat God aan mijn kant staat. God staat aan mijn kant!

Alahhu akbar. (God is groot)

## 4

sarah Abraham, laat jij zo over mij praten, terwijl ik ernaast sta? Doe tenminste alsof dat je mij verdedigt.

abraham Zoon, wees wat aardiger tegen je ‘moeder’.

ismail Zij? Ik heb maar één moeder. Het woord moeder is te waardevol voor mij.

sarah Is dat alles wat je zegt tegen hem, aartsvader? Laat jij zo iemand slecht praten over de aartsmoeder? Of begin ik je te vervelen? Zoals ik je je hele leven verveel.

ismail Hij weet maar al te goed waar ik het over heb. Jij weet het maar al te goed.

De dag dat jullie twee ons weg stuurden naar de woestijn. Dat jullie ons achter lieten in de moordende zon, zonder voedsel, zonder water.

abraham Zoon, laat het los. Het is te warm om ruzie te maken. De dingen staan nu eenmaal neergeschreven. Je mag weten, ik kende die nacht een klein zwak moment van twijfel. Ik vroeg God wat er neergeschreven stond. God droeg me op naar Sarah te luisteren.

Het was mijn plicht om jullie te laten gaan.

ismail Altijd hetzelfde flauwe excuus.

Dat het uiteindelijk niet jouw verantwoordelijkheid is.

abraham Denk je dat jouw wrok over iets dat zo lang geleden gebeurd is er nog toe doet? Open je ogen. Word wakker!

We zijn met zijn allen zo diep gezonken dat de wereld mijn eventuele schuld aan één of ander kindertrauma niet meer kan aflossen. We hebben de wereld kapotgemaakt en het wordt heter en heter en heter. Man, het is hier warm.

ismail Het gaat niet om de planeet, het gaat over mij.

Waarom kun je dat niet begrijpen?

sarah Beste Ismail. Laat me mijn kant van het verhaal vertellen. Misschien, heel misschien kun je mij dan begrijpen. Het samenleven met je moeder viel me zwaar. Als slavin luisterde ze nooit. Ze sprak me tegen, ze lachte me uit, ze spuwde op de grond als ze me zag en wanneer ik voorbij wandelde trok ze met een venijnige glimlach aan mijn haar.

's Avonds hoorde ik haar kreunen als ze met je vader... Ze schreeuwde de hele woestijn bij elkaar. 'Dieper. Harder. Vind je dat lekker? Ja, dat is lekker. Dat heeft je vrouw

nooit met je gedaan. Nee, dat kan ze niet, daar is ze te oud en te koud voor.' Ze lachte luid, hij klonk als een tractor die niet wilde starten.

Ik dacht dat hij op sterven lag, maar hij mocht van mijn part doodvallen. Zijn gekerm duurde een halfuur, daarna kwam er een lange diepe zucht. Als je dat moet aanhoren, terwijl hij bij mij niet eens... Dat doet wat met een vrouw.  
ismail Geef het vrouw zijn maar de schuld.

sarah Het is lang geleden. Hagar en ik hebben de haat losgelaten, Ismail, en alles is uitgepraat.

abraham Lieve Sarah, je moet het niet zo persoonlijk opnemen. Je deed het alleen wat traag en mechanisch. Het duurde een eeuwigheid voor je opwarmde, ik had er dan meestal geen zin meer in en viel in slaap. Ik geef het toe, ik ben ook schuldig. Ik ben iemand van de sprint en dacht dat je dat fijn vond. Al dat gedoe dat hoeft toch niet?

Door al het harde werk, een aartsvader moet hard werken, bleken mijn vingers niet meer zo soepel te zijn. Door mijn urenlange speeches, een aartsvader moet veel praten, werd mijn tong, mijn tong... Nou ja, je begrijpt het...

sarah Die dingen horen nu bij het verleden.

hagar Sarah, vergeef de kwetsende woorden van mijn zoon.  
Ismail, hou je tong in bedwang en toon respect aan de  
vrouw van de aartsvader. Toon dankbaarheid in plaats van  
laster en haat.

ismail Oké, als jij dat verlangt. Geen woord meer daarover.  
Maar dankbaarheid zal ze niet krijgen.

hagar Zonder die verbanning had je niets te betekenen.  
Zonder die verbanning was je nooit zo sterk en  
meedogenloos geweest. Zonder die verbanning had de  
woestijn nog steeds geheimen voor je. Nu ben je de  
woestijn, Ismail. God heeft ons in de woestijn van een bron  
laten drinken en in de woestijn ben jij de bron geworden  
van een nieuwe religie. In de woestijn werd jij zelf een  
aartsvader.

Zonder die verbanning in de woestijn had ik niks te  
betekenen. Zonder die verbanning nog steeds een slavin die  
de voeten van Sarah en Abraham waste.

*tegen Sarah* De tweede vrouw in theorie, in de praktijk  
degene op wie hij zijn lusten botvierde.

Alleen daarvoor bleek ik uitmuntend te zijn. Een gesprek  
voeren? Een luisterend oor? Een wandeling? Een aanraking  
uit genegenheid? Laat me niet dromen. Laat me niet lachen.

Jullie spraken uren liefdevol met elkaar, wandelden kilometers hand in hand.

Bij jou, Sarah, voelde hij de liefde, bij mij... mechanisch. Alsof het moest.

abraham Kijk zoon, je moeder behield haar geloof, ze is gelukkiger dan ooit. Waarschijnlijk niet zo gelukkig als wanneer ik haar niet had weggestuurd, maar toch. Man, ik mis die nachten met haar.

ismail Je bent de aartsvader, gedraag je dan als een aartsvader.

sarah Als ik de tijd kon terugdraaien, stuurde ik hem (Abraham) in de woestijn.

abraham Ik had jullie allebei de woestijn in moeten sturen. Ondankbare vrouwen...

hagar Ik nam het nooit persoonlijk, Sarah.

Ik had waarschijnlijk hetzelfde gedaan. Het bleek een opluchting om te dolen in de woestijn. Ik behield mijn geloof, putte daar kracht uit en wist dat het goed zou komen. Met mij en met hem.



## 5

barvrouw Een temperamentvolle kerel die broer van je.

isaac Een kort lontje, maar ik kan me geen betere broer wensen. Hij is groot, hij is knap, hij is sterk, hij is slim maar niet zo slim als ik.

Hij doet het voorlopig beter bij de vrouwen. Voorlopig.

Waarom hij boos is op mijn moeder begrijp ik. Mijn ouders hebben hem onrecht aangedaan. Daarom kan hij zich zulke woorden veroorloven. Iemand anders dan hij had ik vermoord. Of wenste ik dood... Soms komen wensen uit. We zijn misschien maar halfbroers maar toen we klein waren wisten we al dat we onafscheidelijk waren. Weet je waarom?

barvrouw Nee, dat weet ik niet.

Of ik weet het wel. Maar vertel het me toch.

isaac In onze aderen stroomt hetzelfde bloed.

barvrouw Bedoel je dat bloed dat zorgt voor het transport van stoffen in het lichaam?

Bloed dat zorgt voor de aanvoer van zuurstoffen en voedingsstoffen zoals glucose, mineralen, vitaminen, vetten en eiwitten? Bloed dat je lichaamstemperatuur regelt?

isaac Het is eigenlijk...

barvrouw In dieren stroomt datzelfde bloed, dus dat maakt jullie ook weer niet zo bijzonder. Jij hebt trouwens bloedgroep A en je broer heeft bloedgroep B. Dus wat je zegt, klopt eigenlijk niet.

isaac Oh, dat wist ik niet. Ik bedoelde het eigenlijk symbolisch.

barvrouw Ik ben niet zo voor symbolen.

Ik hou van duidelijkheid. Ik hou van zwart-wit.

isaac Zwart-wit is goed, dat is beter, zo ontstaan er geen misverstanden.

barvrouw Lieve Isaac, de mens is een misverstand. De mens is een bloeddorstig misverstand.

isaac Dat is hard.

barvrouw De waarheid is altijd hard, lieve Isaac.

isaac Maar wat heb ik dan gemeen met mijn broer? Ik moet toch iets met hem gemeen hebben?

barvrouw Bij een complexe interactie van psychische, neurologische, vasculaire en endocriene factoren is het bij

jullie ongeveer even groot. Dat hebben jullie gemeen. Het wordt veroorzaakt door het parasympatische deel van het autonome zenuwstelsel en is daardoor niet volledig onder bewuste controle.

Wanneer je met het blote oog kijkt, dan zie je de gelijkenissen.

isaac Wat zijn onze gelijkenissen?

barvrouw De lengte, de breedte, het volume, de massa en jullie besnijdenis.

isaac Hoe weet je dat?

barvrouw Ik weet ook dat het pijn deed.

Dat komt omdat jullie pioniers zijn in de besnijdenis.

Jullie zijn pioniers in de schoonheid. Jullie zijn de eersten die een pijnlijk deel van jullie zelf hebben opgeofferd. Die pijn delen jullie.

En de belofte die in die pijn verscholen ligt.

Met die pijn, met dat offer sloten jullie een onbreekbaar verbond met mij het goddelijke.

En met elkaar.

isaac Waren wij de eerste?

barvrouw Abraham heeft de opdracht gekregen om jullie als eersten te besnijden. Uiteindelijk niet jullie keel, maar jullie piemel. Dat vond ik best goed gevonden.

isaac Ik wil nog iets over mijn broer zeggen.

barvrouw Voor mij hoeft jij je broer niet op te hemelen.

isaac Hoe weet je dat ik dat wil doen?

barvrouw Ik weet alles, ik zie alles, ik hoor alles en eigenlijk vind ik dat heel vervelend.

isaac Hij behandelt mij als zijn kleine broertje, beschermt mij als zijn kleine broertje terwijl ik helemaal niet meer klein ben.

Ik denk dat hij mij gewoon klein wil houden.

barvrouw Waarom ben je zo nerveus?

Intimideer ik je?

isaac Nee, je bent heel vriendelijk.

barvrouw Het lijkt alsof je voor het vuurpeloton staat.

isaac Ik lijk snel bang. Dat is mijn uitstraling. Ik probeer daar iets aan te doen. Ik werk aan mijn zelfvertrouwen door mij beter te kleden, mijn schouders niet te laten hangen en met een diepe warme stem te spreken.

Soms schreeuw ik heel hard, zodat mensen niet zullen zien dat ik bang ben.

barvrouw Je probeert jezelf te camoufleren.

isaac Ik probeer mezelf te verbeteren... Mezelf aan te passen aan mijn omgeving. Vind je dat vreemd?

barvrouw Ik vind alles vreemd aan jullie.

isaac We zijn ook vreemd.

barvrouw Hoe gaat het nu echt met je?

isaac Met mij? Ik ben oké.

barvrouw Zijn wij oké?

isaac Ja.

barvrouw Zeker?

isaac Ja.

barvrouw Zeker?

isaac Ja.

barvrouw Zeker?

isaac Die angst begon toen ik het mes op mijn keel voelde.

Ik ben bang van de druk die op mijn schouders ligt. Ik denk dat ik het niet aan zal kunnen om stamvader te zijn, ik ben nog een kind. Ik ben ook bang dat Ismail mij iets gaat aandoen. Hij vindt dat hij als oudste zoon het alleenrecht heeft om de enige echte stamvader te zijn. Hij denkt er niet

aan om iets te verdelen. Terwijl wij goed genoeg weten dat ik en alleen ik het alleenrecht heb.

barvrouw Grappig, hij zegt hetzelfde.

isaac Echt?

barvrouw Ja, hij is ook bang van je.

isaac Van mij? Van mij?

Daar kan ik me iets bij voorstellen.

## 6

schaap HA! Dag jongen, ben je weer op je eentje. Of probeer je de barvrouw te versieren.

Ik denk dat ze toch een tikkeltje te hoog gegrepen voor je is.

barvrouw Je stoort ons in een goed gesprek. Wat wil je?

schaap Mijn excuses mevrouw, ik probeer hem een beetje op te beuren. Onze relatie is wat verzuurd, omdat mijn vader mij uiteindelijk als offer heeft gekozen. Ik verdiende het martelaarschap meer dan hij, omdat ik het aanvaardde om als een man geslacht te worden voor een hoger doel, terwijl hij met een hoog stemmetje smeekte: “Papa, papa, niet doen.”

Hij huilde als een kuikentje, zweette als een rund en plaste als een Brabants trekpaard in zijn broek. Dat is toch geen manier om als martelaar in de geschiedenisboeken te staan.  
isaac Misschien wil ik niet in de geschiedenisboeken staan?

schaap Lieg niet, iedereen wil in de geschiedenisboeken  
staan. Of ben je weer stiekem aan het doen? Dat kun je  
goed, stiekem doen. Stie-kem. Stie-kem. Stie-kem.

De angsthaas kan niet van zich afzetten dat ik dapperder  
was dan hij.

Laat het los, Isaac. Laat-het-los.

barvrouw Als je nog een woord zegt...

schaap Mijn lippen zijn verzegeld.



# 7

ismail Hoe gaat het met u, mevrouw?

barvrouw Jij bent de eerste die me dat vraagt. Het gaat goed, dankjewel. Voor de rest is er niets bijzonders aan de hand, alles loopt zijn gangetje.

*Ismail neemt Isaac in een houdgreep.*

ismail Hij ziet er toch goed uit hè. Toen ik hem daarnet zag, dacht ik even dat hij lesbisch was. Hij heeft toch wel die uitstraling. Maar bij ons bestaan er geen lesbo's.

schaap HA! Hij lijkt wel op een lesbo.

ismail Wat zeg je? Is hij je aan het jennen, broer? Moet ik hem slachten voor je, jij mag daarna aan zijn botten knauwen.

isaac Laat me los. Ik lust hem niet.

ismail Wat zeg je broer, met wat zout en komijn erbij eet ik hem met plezier op.

isaac Laat me los.

ismail Laat eerst eens zien hoe sterk je bent.

Pa, kijk eens naar je zoon. Ik denk dat jullie hem te veel hebben verwend.

abraham Laat hem los, Ismail.

sarah, hagar Laat hem nu los.

ismail Jullie moeten altijd zo overdrijven, we zijn maar aan het spelen.

isaac Ja, we zijn maar aan het spelen.

schaap 'We zijn maar aan het spelen...'

ismail Ben je het niet met me eens dat het onaanvaardbaar is hoe denigrerend hij doet?

Alsof ik hem niet door heb? Hij kijkt neer op ons, Isaac. Hij vindt ons achterlijk. Maken we hem af?

isaac Morgen misschien.

schaap HA! Dacht je nu echt dat ons moederskindje iets zou doen?

ismail Hij zal het wel leren.

schaap Waarom denk je dat? Iedereen weet dat jij al sinds je klein was de man in huis was. De eerstgeborene. Isaac, het moederskindje is van geen belang. Ik herinner mij de dag dat je vader je wilde slachten. Je had er geen moeite mee.

Met rechte rug zei je tegen hem: ‘Vader, doe wat God je bevolen heeft.’

Je was trots, zelfs ontroerd dat je op jonge leeftijd als martelaar mocht eindigen. De teleurstelling was diep toen hij uiteindelijk mij slachtte. Ik, een toevallige passant die uiteindelijk de ultieme martelaar werd. Maar vergeet niet dat jij zijn eerste keuze was om hem als aartsvader op te volgen. En dat jij ervoor koos dat lot als een man te aanvaarden.

ismail Alsof ik je gespleten schapentong niet door heb. Ma, ik wil hier weg! Het lijkt wel of hier djinns aanwezig zijn.

hagar We kunnen nu toch niet weg? Zie je niet hoe eenzaam je vader is. Hij denkt dat zijn leven zinloos is geworden, dat we hem niet meer naar waarde schatten. We zijn nu allemaal samen, nu heb je de kans om de band te versterken. Drink wat samen.

ismail De band met mijn vader versterken? Misschien wil ik geen band.

isaac Welke vader wil nu zijn zoon vermoorden?

ismail Hij moet dan toch door de duivel bezeten zijn? Zou dat geen plan van de duivel zijn? Als je even logisch nadenkt...

isaac Ik denk dat je wel een punt hebt.

ismail Dank je wel, broer.

hagar Abraham bezeten? Waar is jullie respect voor de aartsvader gebleven? Jullie beseffen niet hoe moeilijk hij het had. Steeds opnieuw werd hij op de proef gesteld, zodat wij een beter leven zouden krijgen. Zodat we in de geschiedenisboeken zouden eindigen. Hij stelde geen vragen, maar gehoorzaamde. Hij geloofde in de kracht van het geloof. En jullie maken van hem een psychopathische gek.

sarah Waarom bekritiseer jij je vader?

Waarom bekritiseer je God?

Waarom maak je van hen ordinaire moordenaars?

Eer je vader en moeder.

hagar Geef je niet over aan laster.

sarah Strooi geen roddels rond.

hagar Wie leugens zaait...

sarah ...zal in de hel dwalen.

hagar Vrees en eerbiedig je vader.

sarah Vrees en eerbiedig je vader.

hagar Vrees en eerbiedig God.

sarah Vrees en eerbiedig God.

## 8

abraham Waarom gaat het in de geschiedenisboeken bij mij altijd over een schaap?

Het verhaal van David, vrede zij met hem, is veel heroïscher. Hij versloeg een leeuw, met zijn blote handen. Hij versloeg een beer, met zijn blote handen. Hij versloeg Goliath. Een reus die iedereen vertrappelde als mieren. Hij versloeg hem met een slinger en een steen.

En ik... ik versloeg een schaap.

Een zoon de keel doorsnijden, dat kan iedereen.

Je geloof moet groot genoeg zijn. En je moet wel een vlijmscherp mes gebruiken. Je legt je hand over zijn ogen en met een vloeiende beweging snij je zijn keel door. Je moet wel zien dat je ook de slokdarm, de slagaders en de luchtpijp meeneemt. Daarna leg je hem voorzichtig op de grond zodat hij zachtjes kan leegbloeden. Wat is daar nu ingewikkeld aan. Dat kan iedereen.

schaap Verdoofd slachten, wat is daar nu aan?

Ik leed helse pijnen, zoals het hoort.

abraham Jezus Christus, vrede zij met hem. De Messias.

Hij, die water in wijn kon veranderen, terwijl ik niet eens tegen alcohol kan. Hij, die over water liep, terwijl ik een stok nodig heb. Hij, die met vijf broden en twee vissen vijfduizend mensen te eten gaf, terwijl ik niet eens een vis kan schoonmaken.

schaap Wie ben je met al die mirakels, als je nog nooit hebt geneukt. De Messias had het vast te druk met vissen. Ik heb zelfs gehoord dat hij een flikker is.

abraham Ik geloof er niets van.

schaap Waar rook is, daar brandt altijd een vuurtje.

abraham Mohammed. Vrede zij met hem. Hij, die de Koran uit zijn hoofd kende, terwijl ik altijd de verjaardag van mijn vrouw vergeet. Hij, die de nachtreis deed en de zeven hemelen bezocht, terwijl ik gedoemd ben om tussen schurende zandkorrels te blijven.

schaap En die bijten! Die bijten zo hardnekkig mijn heer.

Kleine stukjes steen die op ons afstormen. Zwijgzaam banen ze zich een weg, krijgen hulp van water en wind. Die stofdeeltjes zullen nooit rust vinden. Blaffend, krijsend, zingend. Hard, los en korrelig. In alle maten, kleuren en vormen.

Als je goed kijkt lijken die monsters wel snoepjes. Als je nog beter kijkt zie je dat ze de vorm van de duivel hebben. Je kan je onmogelijk verdedigen, die kleine demonen kruipen zelfs in je kleren.

barvrouw Als je nu wist wanneer je moest zwijgen.

schaap Als trouwe vriend in barre tijden probeer ik de aartsvader te steunen.

*De barvrouw staart het schaap met een scherpe blik aan.*

schaap Oké, ik heb het begrepen.

barvrouw Soms begrijp ik jullie niet. Uiteindelijk lijken jullie allemaal zo erg op elkaar. Jullie verwachten allemaal applaus.

Jullie zucht naar eeuwige roem berust op niets anders dan ijdelheid. Je hebt totaal geen besef hoe zwaar jouw rol in de geschiedenis is, aartsvader. Hoe zwaar je last was, aartsvader. David versloeg een reus. Indrukwekkend. Maar een last? De Messias kon toveren. Fantastisch. Maar een last? Mohammed bezocht de zeven hemels. Imponerend. Maar een last?

Besef je wel wat het betekent om je eigen kind te doden?

Besef je wel hoe zwaar de last is om je eigen kind te verliezen. Besef je de schok die met geen pen te

beschrijven is. Een kind die nog een heel leven voor zich had. Zijn stem die je nooit meer zal horen. Zijn geur die je nooit meer zal ruiken. Z'n lachen, z'n tranen. Besef je dat. Je herinneringen aan hem zullen verdampen. Het verlangen zal voorgoed blijven, ook al staat je wereld stil. Elke dag is er het gemis. Elk uur, elke minuut, elke seconde. Besef je dat.

Je hebt niet alleen zijn leven genomen, maar ook dat van jezelf. En dat van je vrouw. Alles wordt anders. Alles wordt een constant en kansloos gevecht om jouw lot te aanvaarden. Jij bent jezelf niet meer, zij is zichzelf niet meer. Jullie emoties slaan op tilt.

Huilen, gillen, krijsen, woede, agressie, fysieke pijn, psychische pijn, schuld, boete, schaamte, leegte.

Jij hebt geen besef, geen begrip, geen benul.

Ik zal het je zeggen, aartsvader. Jij was daar niet klaar voor, aartsvader. Jij had de pijn nooit aangekund, aartsvader.

Daarom is jou die last ontnomen, aartsvader.

Zelfs bij het schaap hilde je tranen met tuiten. Dat vond je al erg om te doen. Maar dat was je alweer vergeten toen je wat zout en komijn op de lever strooide om hem zoeter te laten smaken.



abraham Ik twijfelde nooit! Ik gehoorzaamde! Ik twijfelde  
nooit! Ik gehoorzaamde!

## 9

hagar Gisteren had ik een bizarre droom.

Ik stond vroeg in de morgen op, verliet mijn tent en nam

Ismail met me mee.

Ismail was nog klein en schattig.

We wandelden samen de bergen in.

De avond was stil.

Zelfs de krekels maakten geen lawaai.

Ismail was opvallend vrolijk. We stopten.

Ismail keek me aan, alsof hij wist wat hem te wachten stond.

Ik kreeg een warme gloed van trots over mij heen. Ik bond hem vast, trok het mes en wilde zijn keel doorsnijden.

Plots kreeg ik een kramp in mijn rechterhand.

Ik dacht: nee, dit kan niet. Dit is een zonde. Ik doe het niet.

Ik kan het niet. Ik wil het niet.

Ik probeerde mezelf te kelen.

Alles verdween.

Ik zag mezelf in de hel.

Het vuur was zo intens.

Ik zag hoe ik huilde van de pijn.

Ik zag hoe mijn huid schroeide.

Ik voelde hoe mijn huid schroeide.

Ik voelde de pijn.

De straf die ik kreeg omdat ik mijn geloof verloor en voor  
mijn zoon koos.

sarah Vreemd.

hagar Hoezo?

sarah Ik had ook zo'n droom.

Ik stond vroeg op, kuste Abraham en nam Isaac met me  
mee.

We wandelden samen de bergen in.

Hij was opvallend vrolijk, wat niet zijn gewoonte is.

We stopten.

Isaac keek me liefdevol aan en glimlachte.

Ik voelde trots.

Ik bond hem vast, trok het mes en wilde zijn keel  
doorsnijden.

Plots liet ik verschrikt het mes vallen.

Ik dacht: nee, dit kan niet.

Dit is een misdaad.

Ik doe het niet. Ik kan het niet. Ik wil het niet.

Ik zocht het mes om in mijn hart te steken.

Alles verdween.

Ik zag mezelf in de hel.

Ik probeerde te schuilen voor een verschrikkelijk hete storm.

Ik hilde tranen van bloed.

Bloed dat ik probeerde op te vangen met mijn tong.

Ik had een enorme dorst maar er was alleen maar kokend water te drinken.

Ik nam een slok en voelde hoe mijn ingewanden smolten.

De straf die ik kreeg omdat ik voor mijn zoon koos en mijn geloof verloor.

hagar Misschien zijn we nu ongelovigen.

Maar ik ben trots op mezelf. Ik weigerde om mijn zoon te slachten.

sarah God zou het niet aan ons vragen.

God weet het antwoord al.

hagar Ik zou zeggen: God ben je een psychopaat? Een onschuldig kind kelen? Wat is daar nu het nut van? We geloven in je, God. we houden van je, God. Maar hou jij wel van ons?

Hou jij wel van ons, God?

sarah We zullen wel zien wat de tijd ons zal vertellen.

hagar Inchallah.

## 10

ismail Alles goed en wel vader, maar we hebben nu denk ik genoeg beleefdheidsfrases uitgewisseld. Natuurlijk is het is leuk om u weer eens te zien. Het is alweer even terug dat u me hielp de fundering voor de Ka'aba te leggen, mijn heilige plaats. U gaf me daarmee een voorschot op mijn erfenis als aartsvader.

Maar daarna keurde u me geen blik meer waardig. Dus misschien moeten we even doorpraten over mijn erfenis. Over wanneer u uw aartsvaderschap precies dacht over te dragen.

schaap *tegen Isaac* Zeg vader dat hij zich vergist...

isaac Ik denk dat mijn broer zich vergist, vader. U had weinig oog voor me toen ik kind was. Maar dat begrijp ik. Het aartvaderschap is hard werken. Nadat Ismail was verdwenen was ik vooral op mezelf aangewezen. Maar ik begrijp nu dat dat uw manier van trainen was.

Trainen voor het aartsvaderschap dat u aan mij zult overdragen.

Dit hier is mijn grond.  
Mijn erfrecht.  
Mijn troost.  
schaap Dat is gesproken.  
ismail Mijn grond.  
Mijn erfrecht.  
Mijn troost.  
isaac Ik ben de beloofde zoon, ik heb het recht.  
schaap Ik denk dat een duel de enige oplossing is.  
ismail Hoe ben jij plots zo stoer geworden?  
isaac Ik ben nooit het kleine broertje geweest. Mijn geloof  
is ouder en sterker.  
ismail Oh, je bent groot en sterk geworden.  
isaac Je wilde dat ik als jou ging worden. Dat is je niet  
gelukt.  
ismail Je zal nooit zoals mij worden. Je weet niet wat het is  
om te lijden.  
schaap Schaakmat.  
isaac En toch zal je altijd plan B blijven.  
Ik ben de ware opvolger van vader.  
schaap Oeh, die was ook raak.  
ismail De eerstgeborene heeft het alleenrecht.

isaac Dat is zo, alleen jammer dat je de zoon van een slavin bent. Denk je nu echt dat hij voor een barbaar gaat kiezen?

ismail Wil je nu zeggen dat jij beschaafd bent?

isaac Ik weet waar ik bij wil horen.

ismail Waar hoor je bij? Je weet niet eens wie je zelf bent.

Alleen verberg je die twijfel achter glimmende reclameslogans en democratie.

Jij rooft de wereld leeg, geeft ons de restjes en noemt dat vooruitgang. Zodat je de gevolgen van je handelen niet in de ogen moet kijken.

isaac Ik behoor niet tot een volk dat zichzelf laat ontploffen.

Als wij iets doen, doen wij dat op een beschaafde manier.

ismail Nee, jullie zijn pervers. Viespeuken.

Je neukt alles wat zich niet kan verweren.

isaac Ga je me nu stenigen? Omdat ik neuk.

ismail Broer, ga je met dat gebrek aan respect ooit een goede vrouw vinden?

isaac Doe niet alsof je heilig bent... Vrouwenonderdrukkende schapenneuker.

ismail Je liegt en je beledigt mij. Je noemt mij een schapenneuker.



isaac Je moet wel een beetje tegen een stootje kunnen als je er hier bij wilt horen.

Humor, broer.

ismail Ik vind dit niet grappig. Nu praat je ook zoals hen. Je bent al goed geassimileerd.

Je bent vergeten wie je bent.

isaac Wie ik ben? Ik hoor hier. Vader?

ismail Je bent Iemand die zijn afkomst is vergeten. Iemand zonder zelfrespect.

isaac En jij wel?

ismail Ik hoor niet bij verraders die onze landen hebben platgebombardeerd, leeggeslurpt en ons tot in het diepste van onze ziel hebben vernederd.

isaac Democratie, Verlichting en vrijheid, dat was de reden. Als onze vooruitgang je niet bevalt, ga je toch lekker terug naar de woestijn?

ismail Jullie kunnen ons niet laten verdwijnen. Wij zijn er nu eenmaal en jullie komen niet meer van ons af.

isaac Goed geprobeerd. Hoe meer de mensen bang voor jullie zijn, hoe beter dat voor ons is. Wij zijn niet bang voor jullie.

ismail Dat zeggen jullie allemaal. Gaan jullie me nu preventief laten volgen?

isaac Het is ons recht om ons te verdedigen.

ismail Dus wij zijn een gevaar?

isaac Tuurlijk, jullie zitten vol haat.

ismail Nu kunnen jullie ook al in onze hoofden kijken.

isaac Nee, we hebben een groot wetenschappelijk onderzoek gehouden en de haat die jullie in jullie hoofden hebben is cultureel bepaald.

ismail ‘De haat die jullie in jullie hoofden hebben is cultureel bepaald’!?

isaac Wat een agressie. Je ware aard komt naar boven.

ismail Wat is mijn ware aard?

isaac Haat!

ismail Hoe zou dat nu komen?

isaac Onze democratie, Verlichting en porno. PORNO. Vind je dat erg om te horen?

Dat zijn de redenen. Als je wil, kan ik je wel wat sites geven?

ismail Jij hoeft me niets meer te geven.

Kolonialisme, tirannen, oorlogen, terreur, dat is het enige wat wij hebben gekregen. Jullie waarden, jullie Verlichting,

jullie humanisme, jullie democratie zijn prachtige manieren om ongegeneerd haat en geweld te verspreiden.

isaac Tuttut, jullie hadden ook zelf verantwoordelijkheden.

Of moeten wij jullie met alles bij het handje houden?

ismail Spijs de hongerigen, laaf de dorstigen, kleed de naakten, herberg de vreemdelingen...

Weet je nog? Begeer niet wat van uw naaste is?

isaac Of wil je het weer zoals vroeger, alleen maar geiten hoeden.

ismail Hoe barmhartig is het om andere mensen in wrakke bootjes te stapelen, ze naar de andere kant van de wereld te varen en ze tot bloedens toe uit te buiten?

isaac Onthoofdingen geproduceerd als actiefilm, waar vind ik dat precies terug in de Koran?

ismail Hoe menslievend is het je een eilandenrijk op een ander continent toe te eigenen en tot de laatste rijstkorrel en pepervrucht uit te persen?

isaac Vader?

ismail Kun je de mate van Verlichting en humanisme afmeten aan de vernuftigheid van de logistiek waarmee medemensen in treinen werden geladen om ze te laten vergassen?

isaac Vader?

ismail Of herken je goed christelijk erfgoed misschien aan de behulpzaamheid waarmee In Srebrenica mensen in bussen werden geladen zodat moslimvaders en hun zonen in een begroeide berm konden worden afgeknald?

isaac Vader?

ismail Vader! Laat de kinderen tot mij komen, behalve als ze in bootjes over de Middellandse Zee komen aanvaren. Jij bent alles vergeten.

Onze geschiedenis, onze waarden...

isaac Ons? Wil je dan toch bij ons horen?

Het is maar net hoe het jou uitkomt, of niet?

Wat wil je nou, broertje? Het leven is een wedstrijd, broertje. En die wedstrijd heb ik gewonnen. Nietwaar, vader? Jij bent degene die onze geschiedenis is vergeten.

Ik kan je anders wel een boek geven, als je zou kunnen lezen tenminste...

ismail Vooroordelen, broertje. Jouw verlichte hoofdje zit vol vooroordelen.

Angst, haat en vooroordelen.

isaac En nou stop je.

ismail Wat een agressie, broertje. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Je ware aard komt naar boven.

isaac Vader?

ismail Je bent gebruikt, broertje.

isaac Jij bent ook gebruikt!

Jouw extremisten hebben jou ook gebruikt!

Niemand heeft mij gebruikt! Niemand!

ismail You wish. Je hebt je rol gespeeld zonder vragen te stellen. Hoe voelt het om iemands bitch te zijn? Hoe voelt het om in de kont te worden genomen? En ze hebben ook niets in je drankje gedaan. Democratie, Verlichting en pornografie. Ze hebben een groepsverkrachting met je gedaan. Je hebt het door, je hebt het eindelijk door!

sarah Oh mijn God, ze zijn blind van haat geworden.

hagar Sta niet zo te kijken. Doe iets, Abraham.

abraham Ach, het is maar een ouderwetse oog om oog.

Daar worden ze groot van.

hagar En wat als ze blind blijven.

abraham Overdrijf niet. Ze hebben gewoon een discussie.

Ze hebben nog nooit iets wereldschokkends gedaan, dus dat verwacht ik nu eigenlijk ook niet. Alles komt goed.

Waarom die paniek?

sarah De alles-komt-goed-profeet heeft gesproken. Wat als dit een eeuwige ruzie wordt, alles-komt-goed-profeet?

abraham Laat ze nu eerst even groot worden, ik los het straks wel op. Ik zet mijn geld op Ismail, maar Isaac heeft ook een kans als hij het spel vuil speelt. De grootste zeges zijn altijd de smerigste geweest.

*Isaac steekt Ismail neer.*

abraham Oei. Dat had ik juist van hem nu niet verwacht.

sarah Isaac ben je helemaal gek geworden.

isaac Je wilde altijd dat ik wat emotie toonde en nu is het weer niet goed.

schaap Opzij, ik heb een EHBO-cursus gevolgd en ik heb ervaring met messteken. Het is een vleeswonde, dat valt wel mee. Ismail, kreun niet als een klein sletje. Verman je een beetje, je hebt een reputatie hoog te houden. Geef Ismail wat lucht, ga allemaal opzij. Hij moet kunnen ademen. Jij ook Hagar, ga een beetje achteruit. Het laatste wat hij nu nodig heeft is een moeder die huilt om een vleeswonde. Huilen is trouwens een zonde, maar het is nu niet het moment om een religieus vingertje op te steken.

Ismail, ik sta aan jouw kant. Dit kun je niet over je heen laten gaan. Je eer staat op het spel.

Je nageslacht. Oog om oog tand om tand. Ik sta aan jouw kant, Ismail. Ik sta aan jouw kant.

sarah Abraham, doe iets. Het heeft lang genoeg geduurd. Laat het hier stoppen.

Wijs je erfgenaam aan.

abraham Op zulke momenten is het belangrijk om het hoofd koel te houden en geen overhaaste beslissingen te nemen. Daarom ben ik ook de aartsvader... En jullie de vrouw van...

sarah *tegen Abraham* Hou je mond, of ik snij die smerige tong af.

abraham Er is niks aan de hand met Ismail.

Ik zie aan Isaacs ogen dat hij het niet opnieuw zal doen.

sarah Deze man is zo ijdel, dat hij liever heeft dat dit op een ramp uitloopt.

abraham En waarom denk je dat? Waarom die laster?

hagar Zodat jij de aartsvader kunt zijn, terwijl zij niemand blijven.

hagar Laat ze niet eindigen als Kaïn en Abel.

Ismail gaat dit nooit vergeven. Ze worden vreemden voor elkaar.

sarah Waarheid die ze niet willen delen.

hagar Waar ze eeuwig strijd voor leveren.

sarah Waarheid die niet behoort aan winnaar of verliezer.

hagar Waarheid dat een conflict is geworden.

Het zaad, het water van het conflict dat de grond heeft  
bezoedeld.

sarah Een eeuwige dorst naar conflict.

hagar Twee verhalen, twee waarheden, twee broers die  
elkaar tot op de dag des oordeels zullen bevechten. Een ziel  
in twee lichamen.

sarah Honger, dorst. Oorlog. Hun rivaliteit is geplant, de  
wereld wordt gespleten.

abraham Doe nu niet zo dramatisch.

hagar Je moet nu de erfenis regelen. Duid nu je rechtmatige  
erfgenaam aan.

sarah Ik smeeek het je. Duid iemand aan, maakt niet uit wie  
je lieveling is. Bewijs dat je onze aartsvader bent. Als je  
niets doet zal het ons eeuwig achtervolgen.

abraham Ik heb dorst. Vreselijke dorst.

Moet ik me nu nog bewijzen. Wat denken ze wel. Nee, nee,  
ik verbied het jullie. Stop met vechten. Stop nu..

ismail Het is mooi geweest. De erfenis is van mij. Dat is de  
waarheid.



isaac Ik pleeg nog liever zelfmoord. Deze erfenis is van mij. Dat is de waarheid.

abraham Ik vind het hartverwarmend dat jullie nu plots denken aan 'waarheid'. Terwijl waarheid... Oké, de waarheid is nu de grond van jullie bestaan geworden.

Ismail, Isaac, luister goed naar jullie aartsvader. Geef het op, jullie zullen elkaar nooit verslaan en dan is het beter om de lieve vrede te bewaren.

Ga naar huis. Kies een leuke vrouw. Maak wat kindertjes.

Ken je plaats. Ik ben de aartsvader en mij kun je niet opvolgen. Ik ben uitverkoren. Jullie zijn hoogstens de zonen van...

*tegen de vrouwen* Het is allemaal jullie schuld!

sarah Wat?

abraham Het is allemaal jullie schuld!

hagar Nu is het onze schuld.

abraham Jullie hebben mijn kinderen verwend. Kijk wat er van die slappelingen is geworden.

ismail Spreek niet zo over onze moeders. Neem die woorden terug. Neem dat terug.

isaac Je moet je nu excuseren, misschien willen ze je dan vergiffenis schenken.

abraham Oh, ze zijn stoer geworden.

Woorden terugnemen? Vergiffenis? Ik?

Zijn jullie helemaal op jullie kop gevallen?

Het is nog steeds de aartsvader met wie jullie praten! Ik had jullie moeten offeren en niet het schaap, dan had ik alle ellende niet en de wereld ook niet. Dit scenario hoort niet bij het verhaal. Mijn hoofd speelt weer een spelletje met me.

hagar en sarah Het is allemaal jouw schuld.

Jij bent de ramp! Jij bent de grootste ramp!

*Hagar, Sarah, Ismail en Isaac verlaten de bar.*

abraham Waar is de tijd gebleven dat ze nog respect hadden voor de aartsvader?

schaap Mijn respect zal nooit verdwijnen, aartsvader. Ik zal je nooit in de steek laten. In nood kent men de ware gelovigen.

abraham Waar kwam dat mes eigenlijk vandaan?

schaap U vond het moeilijk om een keuze te maken. Ik dacht u een handje te helpen door henzelf het probleem op te laten lossen. Ik geloof in het recht van de sterkste.

abraham Nee, dat kun je niet maken, mijn vriend. Mijn enige vriend.

*tegen barvrouw* Waarom heb je niets gedaan?

barvrouw Hoezo? Wat moest ik doen?

abraham Je hebt alles de hele tijd op zijn beloop gelaten.

barvrouw Je maakt het te belangrijk.

Dit zat er gewoon aan te komen.

abraham Weet je waarom ik van jou het meeste hou?

Omdat ik weet dat jij mij nooit zult verlaten. Die pijn zou ik nooit aankunnen. Wij zullen voor eeuwig bij elkaar blijven.

barvrouw Ik zou daar niet teveel op rekenen. Je weet maar nooit wat het leven je nog zal brengen.

abraham Hoezo? Is mijn liefde niet genoeg?

Ga jij mij nu ook in de steek laten. Jij, die mijn leven hebt kapotgemaakt. Mijn leven heb ik gegeven, mijn familie opgeofferd om met een schaap te eindigen in een kroeg.

barvrouw Zo gaat dat. Het leven op aarde is niet meer dan een nacht in de kroeg.

abraham Ik heb het verpest. Ik heb het verpest. Zo moet het niet eindigen, zo mag het niet eindigen. Ik ben niemand nu.

barvrouw En is dat niet heerlijk om niemand te willen zijn?

abraham Ik wilde geloven. Ik geloofde omdat ik jou

geloofde. Ik deed mijn plicht, ik deed jouw wil omdat ik wilde geloven. Ik probeerde mijn eigen zonen te slachten omdat ik wilde geloven. Waarom moest ik dat doen.

Waarom moest ik dat doen. Maar ik deed het. Ik deed het.

barvrouw Ik weet het. Je toonde liefde, je toonde kracht, maar je faalde in de test.

abraham Ik geloofde. Ik deed het omdat ik in jou geloof. Ik deed mijn plicht. Ik deed jouw wil.

barvrouw Je deed het blind.

abraham Omdat ik blind in jou geloof.

barvrouw Geen twijfel.

abraham Nooit.

barvrouw Nooit.

abraham Nooit.

barvrouw Toen ik zei dat jij je zoon moest offeren, waarom kon je niet even nadenken, kon je niet even twijfelen?

abraham Ik deed Gods wil.

Ik deed alleen Gods wil.

barvrouw Je kon toch nee zeggen?

‘God, ik vind dit toch niet zo’n goed idee.

God, hij is mijn zoon. God, jij hebt toch ook kinderen. God, heb je toevallig geen beter idee. God, ik zal nee moeten zeggen.’

abraham Ik begrijp het niet.

Kon ik gewoon nee zeggen? Kon ik gewoon nee zeggen?

Kon ik gewoon nee zeggen om Ismail niet de woestijn in te sturen? Kon ik gewoon nee zeggen om mijn eigen zoon niet te offeren?

Kon ik gewoon nee zeggen om het schaap niet te kelen?

Kon ik gewoon nee zeggen?

*Salam* is een productie van NITE (Noord Nederlands Toneel / Club Guy & Roni) en AskolSchönberg. De voorstelling ging op 10 maart 2018 in première in Stadsschouwburg Groningen.

Met: Jack Wouterse, Bien De Moor, Bram van der Heijden, Veerle van Overloop, Senna Gourdou, Mohammed Azaay, Adam Peterson, Igor Podsiadly, Angela Herenda, Sofiko Nachkebiya, Camilo Chapela, Harold Luya, Maya Fridman, Daan Van Koppen, Jochem Braat, Jaber Fayad, Wilco Oomkes en Jacobus Thiele

Regie: Guy Weizman

Choreografie: Roni Haver

[www.nnt.nl](http://www.nnt.nl)

[www.clubguyandroni.nl](http://www.clubguyandroni.nl)

[www.askoschoenberg.nl](http://www.askoschoenberg.nl)

Fikry El Azzouzi (Temse, 1978) debuteerde in 2010 met de roman *Het Schapenfeest* en is sinds 2012 columnist voor de krant De Morgen. De schrijver brak in Duitsland door met zijn roman *Drarrie in de nacht* (2014). Naast het schrijven van columns en romans schrijft El Azzouzi theaterteksten en maakt hij deel uit van het Vlaamse muziektheatergezelschap JuniorCesar. Met *Troost* won hij de Auteursprijs en voor *Drarrie in de nacht* en voor *Reizen Jihad* ontving hij de Arkprijs van het Vrije Woord. In 2016 verscheen zijn roman *Alleen Zij*. In 2017 waren maar liefst twee van zijn voorstellingen (*Malcolm X* en *Alleen*) op het Vlaams Theaterfestival te zien.

## Toneelwerk

*Salam* – 2018

*Alleen* – briefwisseling met Sara de Roo – 2017

*Malcolm X* – 2017

*PAX Europa* – 2016

*Reizen Jihad* – 2015



*Rumble in da jungle* – 2013

*Troost* – 2013

*IJdele Dagen* – 2012